

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНІ менеджменту, харчових технологій та торгівлі
Кафедра менеджменту та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ О. Новомлинець

«__» _____ 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту за другим (магістерським) рівнем освіти
за спеціальністю 073 «Менеджмент»
за освітньо-професійною програмою «Менеджмент»
на базі освітньо-кваліфікаційного ступеня «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»

Розглянуто
на засіданні кафедри МА
протокол №3 від 20.02.2025

ЗМІСТ

1.	Мета вступного фахового іспиту	3
2.	Характеристика змісту програми	3
3.	Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів/вступників	10
4.	Порядок проведення фахового іспиту	10
5.	Структура екзаменаційного білета	10
6.	Критерії оцінювання фахового іспиту	11
7.	Рекомендована література	11

1. Мета фахового вступного випробування

Мета вступного фахового випробування – з'ясування рівня знань та вмінь, необхідних абітурієнтам для опанування ними програм магістра (https://op.stu.cn.ua/view/total_view.php) за відповідною спеціальністю та проходження конкурсу. Завданням вступного іспиту є: оцінка теоретичної підготовки абітурієнтів з дисциплін фундаментального циклу та професійно-орієнтованої фахової підготовки бакалавра (спеціаліста, магістра); виявлення рівня та глибини практичних умінь та навичок; визначення здатності до застосування набутих знань, умінь і навичок під час розв'язання практичних ситуацій.

2. Характеристика змісту програми

Управління персоналом

Роль та значення управління персоналом як науки. Людина як суб'єкт і об'єкт управління персоналом. Орієнтація персоналу на корпоративну культуру. Особливості та роль персоналу в досягненні конкурентоспроможності сучасних організацій.

Характерні риси особистості, що пов'язані з її поведінкою в організації. Поняття особистості. Ціннісна орієнтація працівника. Індивід й індивідуальність: спільне та відмінне персоналу. Класифікація персоналу за категоріями та її характеристика: виробничий персонал (робітники) та управлінський персонал (службовці), зміст виконуваних функцій та основні категорії в організаціях різних сфер діяльності. Основні характеристики персоналу організації. Чисельність та структура персоналу організації. Нормативна, фактична облікова та середньооблікова чисельність працівників організації. Структура персоналу: організаційна, соціальна, штатна, рольова, функціональна.

Поняття та значення кадрової політики в організації. Фактори, що впливають на формування кадрової політики та умови її реалізації. Класифікація типів кадрової політики за основними ознаками. Зміст кадрової політики на різних етапах життєвого циклу організації.

Кадрове планування в організаціях. Поняття кадрового планування. Мета та завдання планування роботи персоналом на підприємстві. Види планування: стратегічне, тактичне, операційне (поточне).

Зміст процесу набору та наймання працівників. Основні джерела інформації про вакансії. Визначення вакантних місць. Формування вимог до претендентів. Професіограма: модель співробітника і модель посади. Залучення персоналу: створення бази даних кваліфікованих кандидатів для відбору. Характеристика джерел залучення кандидатів. Роль кадрових агентств.

Призначення та роль сучасних служб персоналу в організації. Стан, проблеми і тенденції розвитку кадрових служб. Основні функції та відповідальність кадрових служб. Статус, організаційна побудова та принципи розподілу повноважень між працівниками кадрових служб.

Основи менеджменту

Менеджмент як мистецтво управління людьми. Сутність основних категорій менеджменту - організація, управління, менеджмент. Менеджери та підприємці - ключові фігури ринкової економіки. Спільне і відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління.

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки про управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінських наук; емпірична школа, школа «соціальних систем», нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як вид управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок. Класифікація планів організації. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Економіко-організаційний зміст оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління. Поняття і складові організаційної діяльності. Суть принципи функції організації. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність. Норма керованості. Централізація і децентралізація. Процес делегування повноважень і відповідальності. Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети. Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління. Лінійні і функціональні організаційні структури управління. Комбіновані структури управління: лінійно-функціональна; лінійно-штабна; дивізіональна; матрична.

Поняття мотивування як функції менеджменту. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей). Мотиваційні засоби менеджера.

Поняття контролю, його місце в системі управління. Завдання контролю: пристосування до зміни середовища; обмеження нагромадження помилок; подолання складних організаційних проблем; мінімізація затрат. Типи контролю: сфери контролю; рівні контролю; відповідальність за контроль. Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив. Види управлінського контролю. Рівні операційного контролю: попередній контроль; поточний контроль; підсумковий контроль. Фінансовий контроль.

Управління ЗЕД

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери та їх взаємозв'язки. Функції ЗЕД. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника на національну економіку. Поняття ЗЕД, види та форми ЗЕД. Принципи здійснення ЗЕД в Україні. Управління ЗЕД. Система регулювання ЗЕД. Національне та наднаціональне регулювання ЗЕД. Характеристика органів державного регулювання ЗЕД в Україні. Економічні та адміністративні методи регулювання ЗЕД. Правове регулювання ЗЕД. Недержавні органи регулювання ЗЕД.

Зовнішньоекономічна політика держави. Аналіз та оцінка сучасного стану ЗЕД в Україні. Основні показники розвитку зовнішньоекономічного сектора країни. Платіжний баланс.

Сутність та види посередницької діяльності. Характеристика посередників. Угоди комісії, їх особливості. Угоди консигнації. Регулювання посередницьких операцій в Україні.

Зовнішньоторговельна ціна. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоекономічних цін. Основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни. Етапи формування контрактної ціни.

Основні види банківських послуг в системі ЗЕД. Міжнародні фінансові розрахунки. Аккредитив. Інкассо. Вексельні операції. Класифікація міжнародних кредитів. Акцептно-рамбурсний кредит. Факторинг. Форфейтинг.

Форми та принципи митного регулювання. Законодавча база митного регулювання в Україні. Порядок митного контролю. Єдиний митний тариф. Мито. Акциз. Податок на додану вартість. Митні збори. Характеристика митних режимів. Товарна номенклатура ЗЕД. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Порядок митного оформлення товарів.

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Валютна політика держави та її складові. Валюта, валютний курс, валютні цінності. Порядок придбання та використання валюти, здійснення розрахунків в іноземній валюті. Система валютного контролю. Види валютних операцій.

Сутність МГК. Класифікація МГК. Структура контракту. Формування ціни контракту. Стадії підписання контракту. Інкотермс. Базисні умови контракту. Вибір транспорту. Особливості оформлення деяких типів контрактів.

Планування діяльності підприємств

Поняття прогнозування. Види прогнозів. Типи прогнозів. Методи прогнозування за ступенем формалізації. Методи прогнозування за загальним принципом дії. Методи прогнозування за засобом отримання прогнозової екстраполяції. Прогнозування по крупним проблемам.

Методи генерування ідей. Морфологічні методи. Сутність методу аналізу ієрархії (MAI), його переваги та недоліки застосування на практиці. Побудова сценаріїв.

Сутність методу екстраполяції, його переваги та недоліки. Різновиди прогнозової екстраполяції. Визначення графічної екстраполяції та її етапи. Різновиди помилок.

Сутність та різновиди методик експертних оцінок. Метод експертних оцінок. Підбір експертів, організація і проведення експертного опитування. Аналіз результатів опитування експертів.

Фундаментальні елементи стратегічного планування. Горизонт стратегічного планування. Формування стратегій та програм їх виконання. Використання та загальні принципи SWOT-аналізу. Стратегічні зони господарювання (СЗГ). Алгоритм оцінки СЗГ. Аналіз господарського портфелю підприємства за допомогою матриць.

Цілі та завдання бізнес-плану. Розробка бізнес-плану та його презентація. Структура бізнес-плану. Організація реалізації проекту.

Сутність і призначення матеріально-технічного забезпечення. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю. Планування виробничої інфраструктури.

Планування собівартості продукції. Планування амортизаційної політики. Фінансове планування.

Операційний менеджмент

Виробництво як процес перетворення ресурсів організації у вихідну продукцію. Об'єктивні закономірності управління виробництвом (операційною діяльністю). Сутність операційної функції. Особливості операційного менеджменту: цілі та основні завдання. Принципи, функції та методи операційного менеджменту. Операційний менеджер та процес управління.

Сутність та етапи розробки операційної стратегії. Операційні пріоритети. Пріоритети, які визначаються місцем на ринку. Зсув конкурентних пріоритетів. Формування стратегії виробництва товару. Розробка стратегії процесу. Типи процесів: сфокусований на процесі, сфокусований на продукті та процес, який повторюється. Порівняння стратегій процесів. Особливості стратегій сервісних процесів. Вплив життєвого циклу на операційну стратегію. Виражена компетентність та конкурентні переваги. Застосування «дерева рішень» у проектуванні товару або процесу.

Сутність системного підходу до операційного менеджменту. Операційна система як об'єкт управління. Особливості та властивості операційної системи. Складові частини операційної системи: перероблююча підсистема, підсистема забезпечення та підсистема планування і контролю. Класифікаційні підходи до операційних систем. Виштовхуючі та витягуючі операційні системи. Одиничні (проектні) системи. Дрібносерійні системи. Системи масового виробництва. Системи з безперервним процесом.

Склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності. Поняття недостатнього, надлишкового та ресурсу обмеженої потужності. Товари (послуги) як результат операційної діяльності підприємства. Операційні процеси організації - динамічна основа функціонування та розвитку операційної системи. Принципи організації та складність операційних процесів. Типи операційних процесів, їх ознаки. Організація операційного процесу у просторі й часі. Поняття, структура та тривалість операційного циклу підприємства. Визначення тривалості операційного циклу підприємства. Особливості управління за фазами операційного циклу підприємства.

Управління процесом проектування операційної системи. Проектування операційної системи: сутність, цілі та етапи. Склад критеріїв та факторів проектування операційної системи. Соціотехнічний підхід до розробки операцій. Зміни операцій. Сучасний рівень розвитку операційних систем: системи автоматизованого проектування, автоматизовані системи управління виробництвом, системи автоматизованого складування та подачі товарів, гнучкі виробничі системи, Інтегровані автоматизовані системи управління виробництвом. Відмінності у проектуванні продукту та послуги.

Реалізація функції якості як можливість залучення споживача до операційного процесу. Необхідність рішень з просторової організації діяльності. Схеми розміщення та масштаби виробничих потужностей. Сутність проектного підходу до управління організацією. Життєвий цикл проекту. Менеджмент проекту. Планування проектів. Поопераційний перелік робіт. Створення робочих графіків за допомогою діаграм Г. Ганта. Розклад проектів. Контролінг проектів.

Продуктивність операційної діяльності як основна мета операційного менеджменту. Комплексний підхід до питань продуктивності. Показники результативності функціонування операційних систем. Моделювання процесу управління продуктивністю операційної системи. Фактори, що впливають на

динаміку продуктивності організації. Шляхи підвищення продуктивності праці в організації. Особливості операційного менеджменту в різних галузях економіки.

Основи підприємницької діяльності

Ідея і мета організації власної справи. Принципи створення власної справи. Засновницькі документи. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Постанова на облік в податкових органах. Відкриття рахунку в банках. Ліцензування діяльності підприємства. Форми створення власної справи.

Організаційні одиниці підприємництва. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Одноосібне володіння, його переваги та недоліки. Види господарських товариств. Корпоративна форма організації підприємницької діяльності.

Варіанти створення бізнесу. Особливості розміщення підприємства. Вибір назви підприємства. Система франчайзингу. Переваги і недоліки існуючих способів входження в бізнес.

Економічна сутність малого підприємництва. Функції малого підприємництва. Місце і роль малого підприємництва в економіці (СМ). Державна підтримка малого бізнесу.

Сутність та функції бізнес-плану. Структура розробки бізнес-плану, його розділи. Технологія розробки бізнес-плану.

Система оподаткування підприємницької діяльності. Ознаки та функції податків. Види податків та їх характеристика. Спрощена система оподаткування. Державна фіскальна служба України.

Юридична відповідальність у сфері господарювання. Особливості кримінальної відповідальності у підприємстві. Відповідальність за фіктивне підприємництво. Особливості відповідальності за порушення податкового законодавства. Податковий контроль у системі юридичної відповідальності.

Припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності. Шляхи, форми реорганізації підприємства та їх процедура. Процедура ліквідації підприємства. Банкрутство і санація суб'єктів підприємництва.

Програма вступних випробувань охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатися в НУ «Чернігівська політехніка» з метою одержання освітньо-кваліфікаційного ступеня «магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент»:

1. Сутність управління персоналом сучасної організації. Поняття «кадри» та «персонал».
2. Методи управління персоналом.
3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління персоналом
4. Структура персоналу організації.
5. Управління плинністю кадрів в організації.

6. Система управління персоналом в організації.
7. Кадрова політика організації.
8. Фундаментальні елементи стратегічного планування.
9. Формування стратегій та програм їх виконання.
10. Використання та загальні принципи SWOT-аналізу.
11. Стратегічні зони господарювання (СЗГ).
12. Цілі та завдання бізнес-плану.
13. Розробка бізнес-плану та його презентація.
14. Структура бізнес-плану.
15. Організація реалізації проекту.
16. Сутність і призначення матеріально-технічного забезпечення.
17. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю.
18. Планування виробничої інфраструктури.
19. Планування собівартості продукції.
20. Планування амортизаційної політики.
21. Фінансове планування.
22. Ідея і мета організації власної справи. Принципи створення власної справи.
23. Засновницькі документи. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.
24. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.
25. Система франчайзингу.
26. Переваги і недоліки існуючих способів входження в бізнес.
27. Економічна сутність малого підприємництва.
28. Функції малого підприємництва.
29. Місце і роль малого підприємництва в економіці (СМ). Державна підтримка малого бізнесу.
30. Сутність і роль менеджменту в діяльності людини.
31. Закони менеджменту.
32. Поняття принципів менеджменту.
33. Функції - основна категорія технології менеджменту.
34. Визначення зовнішнього середовища організації.
35. Внутрішнє середовище організації.
36. Характеристики зовнішнього середовища організації.
37. Організаційна структура управління, її сутність і елементи.
38. Типи організаційних структур управління.
39. Організація процесу планування.
40. Сутність і призначення функції контролю.
41. Види контролю.
42. Процес контролю в організації.
43. Значення ролі людини в керуванні організацією.
44. Методи і принципи функції стимулювання.
45. Змістовні та процесуальні теорії мотивації.
46. Види операційних стратегій.

47. Взаємозв'язок стратегічного, тактичного та оперативного планування.
48. Інструменти оперативного планування.
49. Управління ланцюгами постачання — система SCM.
50. Система управління запасами.
51. Операційна стратегія організації: основні акценти.
52. Суть управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні. Контролюючі органи. Суб'єкти ЗЕД.
53. Організація управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємствах.
54. Засоби зовнішньоторгової політики на національному рівні.
55. Зміст, принципи, порядок та органи митного контролю.
56. Система митних податків та митних зборів.
57. Єдиний митний тариф України.
58. Сутність валютного регулювання та особливості його прояву на національному та міжнародному рівнях.
59. Підприємства з іноземними інвестиціями.
60. Сутність зовнішньоекономічного договору.

3. Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів

Для успішного засвоєння освітньо-професійних програм магістра абітурієнти повинні мати диплом "бакалавра" (спеціаліста, магістра) за даним та іншими напрямками. Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Відбір здобувачів освітнього ступеня для зарахування здійснюється на конкурсній основі.

4. Порядок проведення фахового вступного випробування

Вступні випробування проводяться у вигляді тестування і охоплюють фахові предмети, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю «Менеджмент» з наступних дисциплін: «Управління персоналом», «Основи менеджменту», «Управління ЗЕД», «Планування діяльності підприємств», «Операційний менеджмент», «Основи підприємницької діяльності».

5. Структура екзаменаційного білета

Завдання для вступного фахового випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного ступеня «бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за спеціальністю «Менеджмент» включає:

- номер білету;
- 50 тестових завдань з дисциплін «Управління персоналом», «Основи менеджменту», «Управління ЗЕД», «Планування діяльності підприємств»,

«Операційний менеджмент», «Основи підприємницької діяльності» (по 2 бали за кожне завдання у разі правильної відповіді).

- шкала оцінювання за 100 бальною шкалою (від 0 до 100 балів).

6. Критерії оцінювання вступного фахового випробування

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
90-100	5 /відмінно/
75-89	4 /добре/
25-74	3 /задовільно/
0-24	2 /незадовільно/

7. Рекомендована література

1. Алієва-Барановська В. М. Глобальний бізнес : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2013. 560 с.

2. Бакуменко В. Д., Башкатов В. М. Механізми державного управління демократичними змінами : монографія. Київ : АМУ, 2015. 180 с.

3. Варналій З.С. Основи підприємництва, навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2006. 329с.

4. Гой І. В. Підприємництво : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2013. 368 с.

5. Збрицька Т П., Савченко Г. О., Татаревська М. С. Управління розвитком персоналу: навч. посіб. / За заг. ред. М. С. Татаревської. Одеса : Атлант, 2013. 427 с.

6. Калина А. В. Державна політика розвитку підприємництва в Україні. К. : Патерик, 2014. 498 с.

7. Косач І. А. Ділове адміністрування: менеджмент організацій та управління змінами. Навчальний посібник / І. А. Косач, Л. С. Ладонько, І. В. Калінько. - К.: Кондор Видавництво, 2014. - 217 с.

8. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник // К.: Академвидав, 2007. – 464 с.

9. Кучеренко Д.Г. Менеджмент: курс лекцій / Д. Г. Кучеренко; М-во праці та соц. політики України, Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. - К.: ІПК ДСЗУ, 2009. - 212 с.: іл., табл.

10. Мазаракі А.А. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / А.А. Мазаракі, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник та ін.; за ред. А.А. Мазаракі. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.

11. Маркіна І.А., Андрєєва Н.М., Головченко О.М., Конкурентоспроможність підприємств в умовах ринкової економіки / Регіональні аспекти та напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку: [монографія] / [Н.М. Андрєєва, О.М. Головченко, І.А. Маркіна та ін.]; за заг. ред. М.А. Зайця, О.В. Захарченка, О.М. Коваленка. – Одеса: ВМВ, 2014. – 292 с.
12. Мартиненко М.М. Основи менеджменту: Підручник.– К.: Каравела, 2005. - 496с.
13. Менеджмент: навч. посіб. / [Г. Є. Мошек, М. М. Ковальчук, Ю. В. Поканєвич, та ін.]; за заг. редакція Г. Є. Мошека. К. : Ліра-К, 2015.–550 с.
14. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / Г.Є. Мошек, І.П. Миколайчук, Ю.І. Палеха, Ю.В. Поканєвич, А.С. Соломко, О.В. Коваленко, Н.В. Коваленко, В.С. Ціпурінда, Г.П. Сиваненко, О.І. Белова; за заг. ред. проф. Мошека Г.Є. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 528 с.
15. Основи менеджменту. Теорія і практика : навчальний посібник / Г. Є. Мошек [та ін.] ; за ред. Г. Є. Мошека. - Київ : Ліра-К, 2017. - 528 с.
16. Осовська Г. В. Менеджмент : підручник / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 563 с.
17. Палеха Ю.І., Основи менеджменту теорія і практика: навчальний посібник / Ю.Палеха, Г.Мошек, І. К. : Ліра-К. 2018. 528 с.
18. Покропивний С. Ф., Соболев С. М., Швиданенко Г. О. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 1998. 208 с.
19. Посилкіна О. В., Братішко Ю. С., Кубасова Г. В. Управління персоналом : навч. посіб. Харків : НФаУ, 2015. 517 с.
20. Ратушняк О.Г. Операційний менеджмент: електрон. навч. посібник / О.Г. Ратушняк. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – 243 с.
21. Саллі В.І., Трифонова О.В., Швець В.Я. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2003, - 176.
22. Сандровский К.К. Международное таможенное право: Учебник. – 3-е изд., стер. – К.: О-во «Знання», КОО, 2002. – 461 с.
23. Солошенко Л. Зовнішньоекономічна діяльність: організація та документальне оформлення. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2001. – 176с.

24. Соснін О.С. Виробничий і операційний менеджмент. навч. посіб. / О.С. Соснін, В.В. Казарцев. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. – 147 с.
25. Старченко Г. В. Операційний менеджмент : навч. посіб. / Г. В. Старченко, І. В. Калінько, І. А. Косач. - К. : КондорВидавництво, 2015. - 264 с.
26. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посіб. / М.В. Чорна, П.В. Смірнова, Р.М. Бугріменко, 2017. – 166 с.
27. Хміль Ф. І. Управління персоналом : підручник для студентів вищих навчальних закладів Київ : Академвидав, 2006. 488 с.
28. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252 с.
29. Управління персоналом : навч. посіб. / А. О. Азарова, О. О. Мороз, О. Й. Лесько, І. В. Романець; ВНТУ. Вінниця : ВНТУ, 2014. 283 с.

Література додаткова

1. Березін О. В. Управління проектами: навч. посіб. / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. – Суми : Університетська книга, 2014. – 272 с.
2. Божидарнік Т. В. Креативний менеджмент: навч. посіб. / Т. В. Божидарнік, Н. М. Василик. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 498 с.
3. Бондар-Підгурська О. В. Ділове адміністрування (корпоративне управління) : навч. посіб. / О. В. БондарПідгурська, А. О. Глебова. – К. : Ліра-К, 2015. – 448с.
4. Бутко М. П. Виробничий менеджмент: підручник / М. П. Бутко. – К. : ЦУЛ, 2015. – 400 с.
5. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 334 с.
6. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 324 с.
7. Назарчук Т.В. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Т.В. Назарчук, О.М. Косіюк – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
8. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень. Навч. посіб./ за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 216 с.

9. Чайка Г. Л. Самоменеджмент менеджера : навч. посіб. / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2014. – 422 с.
10. Чурсіна Л. А. Сертифікація персоналу : навч. посіб. / Л. А. Чурсіна, Ю. В. Березовський, Г. А. Тіхосова, – К. : Ліра-К, 2014. – 316 с.
11. Шатун В.Т. Основи менеджменту: навчальний посібник. / В.Т.Шатун. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 376 с.
12. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства. – 2-ге вид., Х76 перероб. і доп. – Київ : Кондор, 2018. – 434 с.
13. Шаповал М.І. Менеджмент якості / М.І. Шаповал. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 475 с.
14. Schein E. H. Organizational culture and leadership. – San Fransisco, CA.: Jossey-Bass Inc., 2004. – 438 p. (The Jossey-Bass business & management series).
15. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua.
16. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/index>